

سازمان بورس و اوراق بهادار
SECURITIES & EXCHANGE ORGANIZATION

باسمه تعالی

جلسه شماره: 74
تاریخ برگزاری: 1391/12/2

صور تجلسه کمیته تخصصی فقهی - سال ششم

موضوع: اوراق مرابحه (بحث تکمیلی)

جلسه روز چهارشنبه مورخ 1391/12/2 با حضور آقایان مصباحی مقدم، تسخیری، موسویان، رضایی، سعیدی، محسنی، خواجه نصیر و جمعی از کارشناسان سازمان بورس و اوراق بهادار در محل سازمان تشکیل گردید و پیرامون امکان تأمین مالی برای بانی از طریق انتشار اوراق مرابحه به منظور خرید مواد و کالا از فروشنده‌ای که تحت کنترل بانی است بحث شد.

تبیین مسئله

با توجه به مقررات موجود، یکی از شیوه‌های تأمین مالی برای شرکت‌ها، انتشار اوراق مرابحه توسط یکی از نهادهای واسط موضوع قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی است، به نحوی که نهاد واسط به وکالت از دارندگان اوراق، وجوه حاصل از عرضه اوراق را صرف خرید دارایی از فروشنده (شخص ثالث) نموده و دارایی خریداری شده را به صورت اقساطی به شرکت متقاضی تأمین مالی واگذار می‌نماید.

سوال این است که شرکت‌های تولیدی معمولاً به منظور حصول اطمینان از تأمین مواد اولیه، نسبت به خرید سهام شرکت‌های تأمین‌کننده مواد اولیه اقدام می‌نمایند. این موضوع به حدی است که گاهی به منظور کنترل زنجیره تولید، واحد مستقلی به منظور تأمین مواد اولیه ایجاد نموده و خرید مواد اولیه مورد نیاز خود را منحصراً از واحد مذکور انجام می‌دهند. برای مثال شرکت سایپا، شرکت مگاموتور (سهامی خاص) را با مالکیت 92/86 درصد، شرکت بوتان، شرکت رگولاتور ایران (سهامی خاص) را با مالکیت 99/13 درصد و شرکت ایران خودرو، شرکت طراحی و مهندسی و تأمین قطعات ایران خودرو (سهامی خاص) را با مالکیت 100 درصد، برای تأمین قطعات تاسیس کرده‌اند. همانگونه که ملاحظه می‌شود بانی اوراق در این موارد، مالک عمده شرکت فروشنده نیز محسوب می‌شود.

از طرفی مطابق ماده 4 دستورالعمل انتشار اوراق مرابحه (مصوب 90/9/26 هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار) «بانی و فروشنده نباید دارای شخصیت حقوقی واحد باشند». با عنایت به تفکیک شخصیت حقوقی بانی و فروشنده در موارد فوق، مغایرتی با الزامات دستورالعمل انتشار اوراق مرابحه وجود ندارد. لیکن با توجه به ملاحظات فقهی موجود در خصوص شخصیت واحد، به نظر می‌رسد بررسی فقهی امکان تأمین مالی برای بانی از طریق انتشار اوراق مرابحه به منظور خرید مواد و کالا از فروشنده‌ای که تحت کنترل (مالکیت) بانی است، ضروری است.

مصوبات کمیته فقهی

کمیته بعد از بررسی موضوع، به جمع‌بندی ذیل رسید:

1. اگر بانی با شرکت فروشنده مواد و قطعات از نظر مالکیت متحد باشد، انتشار اوراق مرابحه جهت تأمین مالی بانی با مشکل بیع‌العینه مواجه می‌شود، چرا که در این صورت شرکت واسط با استفاده از وجوه سرمایه‌گذاران، مواد یا قطعات را از شرکت فروشنده تحت مالکیت بانی به صورت نقد خریده و به صورت نسبه به بانی می‌فروشد و این همان بیع‌العینه است.
2. در این موارد می‌توان به این صورت رفتار کرد که شرکت واسط با انتشار اوراق مرابحه وجوه را جمع‌آوری کرده در اختیار شرکت فروشنده بگذارد، شرکت فروشنده به وکالت از طرف شرکت واسط با استفاده از وجوه جمع‌آوری شده مواد یا قطعات را از تولید کنندگان به صورت نقد خریداری کرده سپس به وکالت از شرکت واسط به صورت نسبه به بانی بفروشد. در واقع شرکت فروشنده

بخشی از ماموریت شرکت واسط را عهده‌دار شود. در این صورت با توجه به تعدد مالکیت تولید کنندگان مواد و قطعات با بانی، خرید و فروش صحیح بوده و مشکل بیع‌العینه پیش نمی‌آید.

3. چنانچه شرکت فروشنده علاوه بر تهیه مواد و قطعات تغییراتی نیز روی مواد و قطعات انجام می‌دهد، می‌تواند آن تغییرات را در قالب قرارداد دیگری با بانی داشته باشد، به این معنی که شرکت فروشنده بعد از خرید نقدی مواد و قطعات از تولیدکننده و فروش نسبه آنها به بانی بر اساس قرارداد دیگری چون استصناع یا جعاله، تغییرات را روی مواد و قطعات انجام داده به شرکت بانی تحویل می‌دهد. کما اینکه در این موارد شرکت واسط می‌تواند مواد و قطعات را از تولیدکنندگان خریده به شرکت فروشنده به صورت نسبه بفروشد سپس شرکت فروشنده روی آن کار کرده به بانی بفروشد، در این صورت بانی خود شرکت فروشنده خواهد بود. تبصره: شایان ذکر است جایی که بین شرکت مادر (بانی) و شرکت فروشنده اتحاد مالکیت وجود دارد، قراردادهای استصناع یا جعاله که ذکر شد قراردادهای شکلی است.

محل امضاء اعضاء کمیته، آقایان:

مصباحی مقدم

تسخیری

موسویان

نظری

رضایی